

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Vigessimvm Qvintvm. De Pactis Vigintiduumviralibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

quàm vos quid Reipublicæ expediat intelligo, actutum conticuit, & pleno venerationis silentio maiorem eius authoritatis, quàm suorum alimentorum respectum ostendit.

CAPVT VIGESIMVM-QVINTVM.

De Pæctis Vigintiduum-viralibus.

Absoluta & incircumscrip̄ta Principis potestas crebris fuit tentata infidiis, multò ante quam Vigintiduum-virale Tribunal, quod ei euertendæ stratum est, per Ioannem d'Erkel antistitem erigeretur. Sub Adolpho per Refractarios contis & remis eòdem adnauigabatur, ni caute & rupem solitæ suæ magnanimitatis obiecisset. Quæ Ioannes Hocsemius, Cornelius Zanfiet, & alij Chronistæ, quorum quidam parcius, vel facundiùs, nobis reliquerunt, non pigebit strictim prodere. Adolpho de Marka regnante post Pacem de Fexhe sub eo anno 1316 initam, pro ingenio populi breui recruduit seditio: quæ eò processit, vt anno 1323 impulsus Presul querimoniis multorum de iniustitia conquerentiũ consenserit in electionem viginti-virũ e Capitulo, Equitibus, & Popularibus eligendorum, qui media in bonum publicum oportuniore maturo perpensa iudicio proponerent. Quis credat, nisi sit pro teste vetustas? Statuunt sex laicos designandos qui de iniuriis per Episcopum illatis ad promiscui cuiusque actoris querelam cognoscant: inuerso naturæ & iuris ordine.

ordine inferiores in superiorem ius dicturi. Cum Princeps inexpectatam exploderet ineptiam, & cresceret rebellium audacia, qui nuper Dionantum se cum Tribunalibus receperat, Hoiium tunc contendit. Secuta anno demum 1330 reconciliatio, aliquot ante annis per Abbatem Nicasianum tentata, sub pactione quod rata esset illius ordinatio, & subditi vice damnorum numerarent quinquaginta millia librarum Turonensium. *Mille adde catenas? Effugiet tamen hic vincloꝝ millia Proteus.* Anno 1343 primarij aliqui nobiles, magno Ciuium vnà sentientium comitatu venēre ad locum Capitularem, quò tunc Adolphus Princeps cum Canonicis Cathedralibus conuenerat, obtuleruntque scripturam, Epitomen punctorum, quæ à Principe extorquenda concluderant. Summarium erat. Ministros & Officiales omnes Principis officio suo destituendos, in illorum vitam, & mores inquirendum, facta quibuscunque conquerendi & accusandi facultate; accusatos porrò pro modo excessuum irremissibiliter castigandos. Imposterùm neminem quì origine Ciuis non esset, in Consiliarium Principis asciscendum: eligendos duos & viginti viros probos (probitatis titulus omni in seditione præfertur) quatuor è Cathedrali Capitulo, octodecim ex ordine Equestri, & Populo, qui statis anni temporibus cõeant audituri querimonias subditorum quorumcunque aduersus Principis Ministros, à quibus dicerent se iniuria affectos, aut iustitiæ opem denegatam. Qui vigintiduum-viri essent perpetui, possentque statuere quæ ad Ecclesiæ, & Patriæ vtilitatem existimarent pertinere. In quas putemus Adolphum perplexitatis fauces redactum? Flagrabat adhuc

adhuc proximo anno 1342 excitata flamma ratione editi
 et monetarum, occlamentibus popularibus denario-
 rum valorem imminutum, & oculos in viciniam inten-
 dentibus. Maior Canonicorum Capitularium pars ce-
 debat tempori, minacibus flagitationibus succumbens.
 Vicit numerus minorem, sed saniolem partem; dissen-
 tiente quidem Principe, sed ob metum deteriorum
 iram retinente. Additum modo fuit, annales, non ad
 vitam, futuros. Quibus peractis æger animo animosif-
 fimus Princeps, quod & suam authoritatem per subdi-
 tos specie consensus vsurpari, & fideles Ministros in
 prædam, aut victimam maleuolis dari cerneret, in mor-
 bum corporis intra breue spacium incidit, vnde non nisi
 per secessum ex vrbe, & aëris mutationem conualuit.
 Ex priore consternatione confirmatus, Leodium re-
 gressus, conuocatos quatuor Canonicos, & alios qua-
 tuor Ciuitatenses è vigintiduûm Deputatorum nume-
 ro, anno 1344, ratione & authoritate induxit ad renun-
 tiationem, & literarum Institutionis Vigintiduum vi-
 ralis restitutionem; quas literas mox lacerauit, obmur-
 murante, tumultuanteque populo; qui Plebeium Con-
 sulem velut Episcopo obsecundantem, cum Villico, &
 Scabinis proscripsit. Irritus itaque sub Adolpho fuit
 introducendorum Vigintiduum virûm conatus, neque
 efficacior sub Engelberto Adolphi patruî sui successore,
 quem frustra multis annis Leodienses bello laceffue-
 runt; victi enim multam pendere, & causis belli re-
 nuntiare sunt cõacti. Flammam fumo esse proximam
 repatuit. Acre incendium emortuo Engelberto, tem-
 poribus Ioannis d'Erkel anno 1372 Tudinij (vnum est
 Patriæ

Patriæ Oppidum) erupit è denfioe & nigrante fumo quorundam Oppidanorum, qui aliquot conciuēs & Scabinos, velut partes Principis strenuè tutantes facti, cum iure non possent, proſcripferant. Commotus indignitate rei Antistes ablegauit quatuor Anlicos, qui proſcriptos dignitati reſtituerent. Cum Oppidani armata manu reſiſterent, & obſiſtentium Antefignanus Ioannes Hartis alter Conſulum præcaciter, & iniurioſè in abſentem Principem debaccharetur, inter conuicia, & impropria palàm obruncatur. Vetus Antonij in Iulij Cæſaris funere facinus exacerbati Tudiniēſes renouant: occiſi Conſulis corpus plauſtro Dionantum, dein prono flumine Hoiū, & illinc Leodium deportant, & vbiq; populū accendunt. Rabiem declinaturus Princeps Traiectum ſeceſſit. Feruente bello, & Popularibus Clerum tributis, ac militum ſtipendio grauantibus, placuit Capitulo, (ſi placere dicimus quod vi extorquetur) deputare gremij ſui Canonicos de Pace cum Epifcopo acturos. Pacis conditio fuit, duorum & viginti virorum Tribunal. Qui quidem quotannis eligerentur, quatuor à Capitulo Primario, quatuor ab ordine Equeſtri, quatuor à Ciuitatēſibus, duo ab Hoyenſibus, totidem à Dionantenſibus, ſinguli à Tungrenſibus, Trudonenſibus, Foſſenſibus, Tudiniēſibus, Loſſenſibus, & Haſſelenſibus, probi tamen, ingenui, prudentes, idonei, & è Principatu oriundi. Munus illorum inquirere in Officiatos, Iudices, & quoscuq; Principis ſubditos, qui contra tenorem Pacti de Fexhe, præter, aut contra ius egerint, pecuniam indebitè exegerint, receperint, aut extorſerint ratione iudicij, impe-

dimentove fuerint quominus ius dicatur, & administretur. Ferenda proscriptionis in conuictos seu condemnatos sententia, intra quemcunque locum immunem in eos executioni tradenda, quamdiu iudicato non satisfecerint. Hoc Fædere pacto (vt scribit Radulphus de Riuo) Princeps Ioannes d'Erkel remeavit Leodium tristis & dolens, quod subditis robur suæ authoritatis cõmisisset, seque cerneret circumuentum, & propinquis amicisque credulitatem improperantibus esse ludibrio. At manta parumper? folia nunc cadunt, præ vt si biennium, aut triennium labatur, tum arbores in eum cadent. Noui isti gigantes fulmen Iouis in ipsum Iouem vibrabunt, & temerarij Phaëtones Phæbum parentem, si queant, cremabunt. Cum, vt scribit Annalista, Episcopus quendam Hermannū Werselees Oppidi S. Trudonis ciuem propter enormem excessum in mille septingentos aureos mulctasset, & famæ hominis parcens innocentem eum literis suis dixisset, is obducta fronte, & pecuniæ, quam famæ retinendæ cupidior, dicam Episcopo coram Vigintiduum-viris dixit, Mulctam velut ab innocente extortam petens, prolatis in medium literis in fidem innocentia. Lex est Cæsarea, Plus valere quod reuerà agitur, quàm quod simulatè concipitur: eaque simulatio vt mendacij imago damnatur. Et est vetus dictum, malus vbi bonum se simulat tunc est pessimus. Prudenter in pari causa Philippus Alexandri pater, qui, cum Harpalus pro amico quodam iniuriarum postulato acriter, & importunè intercederet addens se pro eo mulctam, quanta esset depensurum, interrogauit, Quid tu igitur satagis, si paratus es mulctam
pro

pro eo dependere, & Harpalus subiecisset, Nempe vt fama sit ei salua, tunc Philippus, Quid tu ais? & non æquius illum male audire, qui malè fecit, quàm me innoxium eius causa? Si ad simile exemplum intercessoribus Hermanni huius pro auertenda infamiæ labe laborantibus responsum fuisset, nouis tricis & turbis aula Principis caruisset. Princeps, qui multam non diffiteretur receptam, stare iuri coram Vigintiduum-viris, quibus se, suaque bona negabat subiecta, constanter abnuuit. Quo enim Dei, Naturæ, aut gentium iure, superior subditis, Dominus vasallis suis subesset? Notum etiam sit in concessione alicuius iurisdictionis per Principem alicui subditorum facta, Principem, & quæ Principis sunt non comprehendere, & in quantumcunque generali dispositione eximi personam disponentis. Vigintiduum-viri tantilli temporis creatione & institutione inflati Principem tanquàm contumaciter Tribunal detrectantem, ad multæ restitutionem condemnarunt. Offensus insperata inferiorum insolentia, relicto mox Leodio, post paruam Traiecti moram, Auinionem ad Gregorium Vndecimum Pontificem confugit, qui per Cardinalem Florentinum causæ cognoscendæ deputatum, Vigintiduum-viros, & adhærentes excommunicationis laqueo innodauit, ac ab inde totam Patriam Ecclesiastico supposuit interdicto. Ventum deinde ad arma, Comite de Werneberh Domino de Arkel nepote, cum valida Germanorum manu, patrum partes fortiter tutante: & Leodiensibus iterùm Ecclesiasticos, Canonicorum, Religiosorumque Collegia in contributionem sumptuum compellentibus. Ducis Brabantia in-

teruentu conquieuit turbo seditionis. Pax eâ lege data (inquit idem Radulphus) vt Vigintiduum-viri de Ecclesiasticis, eorumque bonis & rebus iudicia non agerent, & patria certam pecuniæ summam refarciendis ex parte damnis rependeret. Sic amota sunt excommunicationis, & interdicti tonitrua: & subditis reconciliatus Princeps, dum solitariam meditatur vitam, in fata concessit. Id Fædus nomen secundæ Pacis Vigintiduum-viralis accepit. Precium operæ sit primum, & secundum articulos ipsis verbis reddere. Extitit declaratum, Quod Pacem Vigintiduum-viralem attinet, personam Domini Leodiensis, quæ nullatenus eâ ligatur, non esse ad iudicium Vigintiduum-virum euocandam: vt nec reditus & prouentus hæreditarios, qui in illius ærarium, aut Episcopalem mensam inferuntur. Pariter nec ordinem Clericalem, nisi in quantum aliquis Clericus clericaliter viuens, vel Ecclesiasticus, fungeretur munere publico laicali. Quicquid secus iudicari contigerit, nullius sit roboris & momenti. De iure Hærediorum, & Fundorum erit agendum coram Curiis & Tribunalibus, vnde bona eiusmodi mouentur, nisi mutua partium prorogatione & contestatione coram Domino Officiali Leodiensi procederetur. Etsi meæ facultatis, aut intentionis non sit moliri huius, aut alterius Tribunalis reformationem, vel quenquam ex obeuntibus munera publica sui officij admonere, multò minus vllum lædere; non verebor tamen priuatam meam sententiam super quotidiano, & diuturno iam abusu interponere, vt quandoque, vel ipsi proprio motu Vigintiduum-viri noxium morem euellant, vel pro sua iustitia & prudentia Princeps,

ceps,

ceps, quod non semel tentauit, curet aliquando emendari. Bini isti articuli per prauam corruptelam exoleuiffe, si non in totum, certè in parte videntur. In primum passim, & sine scrupulo impingitur, at non sine periculo (utinam fallar?) incurrendæ excommunicationis per sacros Canones constitutæ in eos, qui Clericos in Dei sortem electos ad Iudices sæculares trahunt, vel tractos condemnant. Nec velum obtendi potest ex consensu Ecclesiasticorum, qui in Pacem Vigintiduum-viralem, non minùs ac Equites, & Populares comperiuntur consensisse, vel ex eo quod in illo Tribunali sint quatuor Ecclesiastici, Nempe Cathedralis Ecclesiæ Canonici, à quibus coniunctim cum alijs iudicantur. Quia Ecclesiastici limitatè & restrictiuè in Pactum hoc conuenerunt, vt liberi ab eo & immunes essent, præterquam si publicum laicale officium exercerent, & in eodem delinquerent. Neque volentes potuissent, vel iuramenti solemnem interpositione, iudicum laicorum iurisdictioni sese submittere. Nam quaternarius Canonorum vnà iudicantium numerus non offundit, tegitve qualitatem prophanam & sæcularem huiusce Tribunalis: quandoquidem Collegium ex personis Ecclesiasticis, & laicis mixtum, sit laicum & prophanum, vbi plures sunt laici quam Ecclesiastici. Ideoque hoc Tribunal tanquam laicum, nequit esse Iudex Ecclesiasticorum. In primum inquam articulum crebrò offenditur per frequentes iudicum Ecclesiasticorum ad hoc Tribunal euocationes, captato falso, aut vero prætextu, quod aut iurisdictionis metas excesserint, ordinem in iudicando peruertierint, aut omiserint, recusationi, aut apellationi non detulerint,

tulerint, aut aliunde incompetenter, nulliterve decreuerint. Fictus, an verus sit color, non magis ad eos pertinet dispicere, quàm id quod in aurem Rex Reginae dixerit, & quod Iuno fabulata est cum Ioue. Nam qualitas quæ hoc loco debet ex parte Reorum Conuentorum fundare iurisdictionem Vigintiduum-virum, est aut esse laicum, aut exercere officium publicum laicale, & in eo delinquere. Munus Iudicis, quod sustinent Iudices Ecclesiastici, qui vindiciarum plerumque coram Vigintiduum-viris conueniuntur, est quidem publicum (iudicare enim est munus, & onus, à publico institutum) sed non prophanum. Diuisio rem explicabit. Vel eiusmodi Iudices Ecclesiastici sunt ordinarij, vel delegati. Ordinarij, quales sunt Officialis Episcopi & Principis, qui per excellentiam absolutè dicitur Officialis Leodiensis; Officialis Capituli, Officiales singulorum Archidiaconorum. Delegati, qui iterum subdividuntur, in Delegatos à Sancta Sede Apostolica, & Delegatos ab Ordinariis Ecclesiasticis. Si quæstio est de Legatis, & Delegatis Apostolicis, luce luculentius est eos inter iudicandum fungi munere Ecclesiastico: quandoquidem qui delegat sit Ecclesiasticus & in qualitate Ecclesiastici deleget, quique delegatur, sit pariter Ecclesiasticus, & vt Ecclesiasticus deputetur. Si sermo est de ordinariis Ecclesiasticorum Delegatis, qui rari sunt, exceptis Aduocatis Curia Leodiensis, quibus propter causarum multitudinem Officialis vtitur vt Deputatis & Commissariis, idem sentiendum est quod de ordinariis Ecclesiasticis delegantibus; quia Delegati funguntur vice delegantium, & delegata, non propria iurisdictione.

Porro

Porro Iudicium ordinariorum Ecclesiasticorum munus esse publicum officium Ecclesiasticum, & non laicum, loquitur res ipsa. Quandoquidem qualia sunt subiecta, talia sint prædicata, & quod recipitur ad modum recipientis recipiatur. Nemo Officialatus dignitate decoratur, aut ad eam euehi potest, præter Ecclesiasticas personas. Causæ quæ coram Officialium Curiis tractantur, sunt Ecclesiasticæ, aut ratione materiæ, aut ratione personæ conuentæ, aut ratione Iudicis. Ecclesiasticæ ratione materiæ sunt duplicis generis: nimirum vel materia est purè Ecclesiastica, vel mixta, seu mixti fori. Vbi materia est purè Ecclesiastica, veluti cum de hæresi, simonia, beneficiis Ecclesiasticis, matrimonio, & legitimitate inde dependente, separationeue coniugum quoad torum, de iuribus patronatum, & decimarum, aliisque spiritualibus rebus controuertitur, plusquam manifestum est, officium Iudicis de illis cognoscentis esse purè putè Ecclesiasticum. Si materia est mixta, seu mixti fori, id est quæ indifferenter sub notionem Ecclesiasticorum, & Sæcularium Iudicium cadit, sed potior est Iudicis præuenientis conditio, mixtum de utroque participans, fit, & determinatur Ecclesiasticum per præuentionem. Quando autem persona quæ actione personali coram Ecclesiastico conuenitur est Ecclesiastica, seu ordinis Clericalis, causa ea non minus est Ecclesiastica, cum solus Iudex Ecclesiasticus sit illius personæ competens Iudex: & ex consequenti officium Iudicis eatenus est Ecclesiasticum. Denique seposita subiecti & materiæ, qualitatisque causarum disceptatione, quoties Ecclesiasticus est cuiuscunque causæ competens Iudex, & circa

eam

eam Iudicis munus exercet, causa eiusmodi ratione Iudicis cognoscentis dicitur Ecclesiastica, & qui cognouit, Ecclesiastico est perfunctus officio. Quod longè plus est, talis causa, etsi in origine, ratione materiae, aut personarum fuisset prophana, tamen ratione Iudicis semel effecta Ecclesiastica, semper in appellationum instantiis remanet Ecclesiastica. Vt præter alios Ioannes Wamefius sub titulo de Iudiciis respondit. Quod postremum, quia inter Pontificia, & Cæsarea Prætoria exagitur, isthic indecisum habeo. Ad præsentem quæstionem sufficit, causam dum coram Iudice Ecclesiastico fuit competenter introducta, esse Ecclesiasticam, & ius dicentis officium dici Ecclesiasticum. Eamque fuisse Legislatorum, & paciscentium mentem tam certum, quàm quod certissimum. Sicut & nulla est in verbis obscuritas: quæ generaliter disponunt omnes Clericalis ordinis homines, nisi quatenus in publico laicali munere delinquerent, ab hoc Tribunali esse exemptos. In publico tantum: quia pro actibus priuati muneris laicalis non sunt Vigintiduum viris obnoxij: vt puta, si in mercatura, aut in arte, vel opificio, in agricultura, aut aliis in negotiis & rebus priuatis, seu vetitis, seu licitis excederent, Ecclesiastici fori priuilegio non minus gauderent. Publici laicalis officij Leodij, in quo clausula antedicta Pacti huius valeat verificari, ne alioquin dispositio inueniatur superflua & otiosa, non deerunt exempla, quæ indaganti occurrerent. Accipe aliqua. Tribunalia Parium Curia Feudalis, Allodialium, Consilij Ordinarij, Deputatorum Statuum sunt laica, quorum Ecclesiastici capaces sunt, & actu plures per illa consilij
vilun-

visuntur, qui, si inter exercitium illorum munerum admittant quæ Pacto interduntur, coram Vigintiduum-viris de syndicatu iuxta Pacis tenorem erunt conueniendo. Quod priore memorato articulo de redditibus & prouentibus in Episcopi mensam, aut ærarium inferendis dicitur, ne exaudias, aut interpreteris, ipsa corpora, aut iura fundorum & reddituum, vel ipsos fructus & canones: nullus enim mortalium dubitauit an venirent sub hoc iudicium, quod circa vim solam versatur: & vniuersaliter actutum subsequitur, Hærediorum & Fundorum (æquè censuum) quæstiones in iis Consistoriis, vnde bona mouentur pertractandas; excepto quod partes possint desuper Officialis iurisdictionem prorogare. Alius est in aperto sensus. Intellege quod vltra Principis personam (qui cum sit Ecclesiasticus & per eam qualitatem Princeps, non potest esse infra Clericos & Ecclesiasticos suos subditos expressim ab hac Pace exemptos) bona Principis in possessionibus, administrationibus, executionibus, & quotquot controuersiis ea propter emerfuris Principem sequantur, nec quoquo nomine agentes, receptores, coloni, executores, vllive alij pro Principe eocircà actitantes, Vigintiduum-viralibus præceptis queant impeti.

Bbbb

CAPVT

